Dr. G. PASCU

Elementele Romanice din dialectele macedo- și meglenoromîne. București, Academia Română, 1913, în 4º, 76 pag.

E. Bourciez, profesor de filologie romanică la Universitatea din Bordeaux (Revue Critique, vol. 48, p. 115-116, 8 Août 1914): Dans ces pages qui sont extraites des Anales de l'Académie Roumaine (2-e série, tome XXXV), M. Pascu a entrepris un triage intéressant, et qui ne laisse pas d'être délicat : celui des mots que depuis la fin du moyen âge les Macédo-Roumains ont empruntés aux diverses langues romanes, à l'italien avant tout naturelement, mais quelquefois aussi au français ou à l'espagnol. Ce qui complique l'opération, c'est que parmi ces mots il y en a un certain nombre que possède aussi la langue littéraire, c'est-à-dire le roumain du nord. Et, d'autre part, à mon avis, de ce que le macédonien seul offre par exemple une forme mur, il ne s'ensuit pas que ce mot soit forcément l'italien muro; il pourrait très bien être le latin murum conservé au sud, tandis que l'emploi du slave zid se généralisait au nord. A ceci près, je reconnais que M. Pascu a tout d'abord examiné avec soin les traits phonétiques qui permettent de faire le départ des mots étrangers introduits en roumain : parmi ces traits, il y en a qui est spécial au macédonien et d'une grande importance, c'est l'évolution de nc, nt, mp en ng, nd, mb; on le retrouve dans une grande partie de l'Albanie et de l'Italie du sud, puis dans un tout autre domaine, à l'ouest des Pyrénées, où elle apparaît en basqué et en gascon de la montagne. Il foudrait citer des exemples pour prouver combien le triage en question était difficile et a été fait avec soin par l'auteur de ce travail. Ainsi un mot comme preză vient de l'italien (peut-être par l'intermédiaire du néo-grec), tandisque l'albanais prisà vient certainement du sicilien: munedă a été emprunté au vénitien. comme le prouve le d, de même que bunață, comme le prouve le t. Tandis bue cimentu représente l'italien cemento, une forme sarlatan vient au contraire directement du français, l'initiale étant ici s et non č, et ainsi de suite. Beaucoup de ces mots, je le répète, peuvent avoir passé par le néo-grec seste ideia exprimată de mine în introducerel, mais non pas tous: la chose n'est certaine que nour des cas comme celui de cacurizic 'misérable' en face de l'italien risico. La provenance de tous ces mots roumains me semble bien en général avoir été determinée ici d'une façon sûre. J'avoue qu'il me reste cependant des doutes pour quelquesuns. Ainsi que buhare 'hotte de cheminée' représente le vénitien togher, c'est possible, puisque, par l'intermédiaire de la phonétique dalmate, h par p peut remonter à f; c'est néathmoins un peu compliqué, et on aurait presque envie de songer à quelque racine apparentée avec le provençal bouha. De même pociŭ 'cruche' est ingénieusement tiré de pot au moyen d'une forme dalmate : je ne sais trop si cette parenté est bien sûre. A la suite de la longue liste d'étymologies macédo-roumaines, on trouvera trois ou quatre pages consacrées aux mots dialectaux de Meglen.

Raportul Comisiunii Premiului Năsturel din 1915 asupra manuscriptului cu subiectul: "Sufixele de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului și al originii lor", aprobat de Secțiunea literară la 2 Maiu 1915.

Am onvarea de a vă înapoià manuscriptul cu cuprinsul "Sufixele de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sesnului și al originii lor", prezentat pentrupremiul de 5.000 lei, ce este a se acordà prin Secțiunea literară În viitoarea sesiune generală din Maiu 1915.

Părerea mea, în urma unei cercetări destul de amănunțite a manuscriptului, este că avem a face cu o lucrare de mare valoare, precum ar fi de dorit să existe și pe terenul altor limbi, mai de demuli și cu mai multă competență studiate decât limba noastră.

Studiul sufixelor derivative este unul din cele mai importante și cu toate acestea unul din cele mai neglijate — în general vorbind — în istoria limbelor, iar lucrarea de față este atât de completă, atât de amănunțită, și în aceeaș vreme atât de sistematică, încât trebue să ne simțim fericiți că s'a găsit un Român care s'o poată duce la capăt. Este cu neputință ca într'un asemenea vast material să nu se găsească lucruri controversate, asupra cărora lectorii să poată aveà cutare ori cutare altă părere. (Această frază, pe care o spun eu aici, nu este o frază banală, ci e spusă din convingere și e bazată pe o cetire reală a manuscriptului). Dar sunt sigur că oricare filolog se va ocupà cu limba românească va aveà totdeauna pe masa lui de lucru opera cuprinsă în acest manuscript, pentru a o consultà la tot momentul, și va fi recunoscător Academiei Române că a publicat-o. Va trebui însă ca la sfârșitul lucrării să se facă un indice, unde toate sufixele studiate să fie

înșirale în ordine strict alfabetică: nu din punct de vedere al filiației lor, în felul acela că sufixele compuse unele din altele să fie grupate la un loc (ceeace ar îngreuià consultarea cărții), ci din punct de vedere pur și simplu alfabetic. Acest indice, firește,, nu se va puteà face decât după ce lucrarea va fi tipărită. Sunt prin urmare de părere să se acorde lucrării de față premiul de 5.000 lei.

. Raportor A. Philippide.

Mă unesc cu propunerea aceasta.

Membru al Comisiunii I. Bianu.